

Βόλος, 12/09/2009

**ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ**

Είναι ευρέως γνωστό ότι η διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών της χώρας μας αντιμετωπίζει πολλά και σοβαρά προβλήματα τα οποία επιζητούν άμεση λύση για να μπορέσουν οι φορείς διαχείρισης τους να υλοποιήσουν αποτελεσματικά το έργο που τους έχει ανατεθεί.

Είναι λοιπόν απαραίτητος ο σχεδιασμός και η υλοποίηση μιας νέας στρατηγικής για την αποτελεσματική λειτουργία των προστατευόμενων περιοχών, η οποία θα πρέπει να βασίζεται και να αξιοποιεί την υπάρχουσα εμπειρία από την ως τώρα λειτουργία των Φορέων Διαχείρισης.

Είναι προφανές ότι η στρατηγική αυτή δεν θα πρέπει να βασίζεται στη σημερινή επικρατούσα άποψη ότι δηλαδή «για τους Φ.Δ. θα πρέπει να διατεθούν οι ελάχιστοι δυνατοί κρατικοί οικονομικοί πόροι και να λειτουργούν με ελάχιστο προσωπικό», διότι τότε απλώς θα μετατρέψουμε τους ΦΔ σε ένα διακοσμητικό στοιχείο των προστατευόμενων περιοχών με αρμοδιότητες όπως μη δεσμευτικές γνωμοδοτήσεις, έκδοση αδειών ξενάγησης και επιστημονικών ερευνών.

Είναι επίσης προφανές ότι αν θέσουμε ως προϋπόθεση και απαραίτητο όρο, η στρατηγική μας και οι μακροπρόθεσμοι στόχοι της λειτουργίας των Φορέων Διαχείρισης να βασίζονται στο υπάρχον θεσμικό πλαίσιο, τότε σίγουρα οι περισσότερες προστατευόμενες περιοχές της χώρας μας θα παραμείνουν ή θα μετατραπούν σε απροστάτευτες.

Αντίθετα αν θέσουμε ως στόχους την αξιοποίηση της υπάρχουσας εμπειρίας από την ως τώρα λειτουργία των Φορέων Διαχείρισης, την εξασφάλιση επαρκούς και συνεχούς χρηματοδότησης τους και την τροποποίηση/ βελτίωση του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου, τότε υπάρχει ελπίδα και προοπτική οι προστατευόμενες περιοχές να εκπληρώσουν τους σκοπούς για τους οποίους δημιουργήθηκαν.

Στο πλαίσιο αυτό, θεωρούμε ότι τα θεμελιώδη στοιχεία της στρατηγικής για την αποτελεσματική οργάνωση και λειτουργία των ΦΔ της χώρας μας θα πρέπει να είναι:

1. Ανθρώπινο δυναμικό

Προφανώς, για την αποτελεσματική λειτουργία των ΦΔ, όπως άλλωστε και κάθε άλλης υπηρεσίας, είναι αναγκαία η στελέχωσή τους από έμπειρο και ειδικευμένο προσωπικό. Τα στελέχη αυτά, πέρα από την υλοποίηση του έργου που έχουν αναλάβει, θα μπορέσουν να εκπαιδεύσουν και να καταρτίσουν το νεοπροσλαμβανόμενο προσωπικό και να μεταφέρουν την

εμπειρία τους όχι μόνο στα νέα στελέχη των ΦΔ αλλά και σε οποιονδήποτε φορέα (π.χ. μελετητικά γραφεία) που έχει αναλάβει την εκπόνηση κάποιου έργου σχετικού με τις προστατευόμενες περιοχές.

Σήμερα, μετά από υπερπροσπάθεια πολλών ΔΣ Φορέων Διαχείρισης, οι περισσότεροι Φορείς έχουν στελεχωθεί με προσωπικό που με τη πάροδο του χρόνου έχει αποκτήσει σημαντική εμπειρία στη διαχείριση όχι μόνο της περιοχής ευθύνης τους αλλά γενικότερα στην αποτελεσματική διαχείριση προστατευομένων περιοχών.

Θεωρούμε λοιπόν, ότι θα πρέπει να εξασφαλισθεί η ανανέωση/παράταση των συμβάσεων των εργαζομένων στους ΦΔ κατά τη νέα προγραμματική περίοδο, προκειμένου να συνεχιστεί απρόσκοπτα η λειτουργία των Φορέων αλλά και να μη χαθεί η πολύτιμη εμπειρία που έχει αποκτηθεί μέχρι σήμερα.

Προφανώς, θα πρέπει μεσοπρόθεσμα να εξασφαλιστεί η στελέχωση των Φορέων Διαχείρισης με μόνιμο προσωπικό.

2. Χρηματοδότηση φορέων

Θεωρούμε ότι είναι λαθεμένη η παραδοχή που εκφράζεται από διάφορες πλευρές ότι η εκτέλεση των εργασιών και η παροχή των υπηρεσιών που απαιτούνται για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων των ΦΔ δε δημιουργούν έσοδα αλλά μόνο έξοδα, τα οποία μάλιστα βαρύνουν τις δημόσιες δαπάνες.

Σύμφωνα με τη διεθνή και ευρωπαϊκή εμπειρία, οι Φορείς Διαχείρισης μπορούν να δημιουργήσουν έσοδα από πολλές πηγές, τα οποία θα μπορούν να συμπληρώνουν την απαραίτητη συνεχή και συνεπή χρηματοδότησή των Φορέων από εθνικούς πόρους.

Βέβαια, προϋπόθεση της δημιουργίας αυτών των επιπρόσθετων εσόδων είναι η εξασφάλιση της κάλυψης των πάγιων εξόδων λειτουργίας των Φορέων Διαχείρισης (δαπάνες προσωπικού, φύλαξης, ενημέρωσης, στέγασης κ.λπ.) σε συνεχή και σταθερή βάση από τον Τακτικό Προϋπολογισμό.

Οι εκάστοτε κυβερνήσεις θα πρέπει επιτέλους να αναγνωρίσουν ότι το περιβάλλον και ειδικότερα η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος των προστατευόμενων περιοχών της χώρας μας, είναι ένας θησαυρός που θα πρέπει να διαφυλάξουν με κάθε τρόπο και θα πρέπει να εντάξουν τη διατήρησή του στις ετήσιες οικονομικές υποχρεώσεις και πάγιες ανάγκες της χώρας μας.

3. Θεσμικό πλαίσιο

Είναι κοινή διαπίστωση ότι απομένουν πολλά θέματα προς επίλυση, προκειμένου να λειτουργήσει αποτελεσματικά το ελληνικό μοντέλο διαχείρισης και προστασίας των προστατευόμενων περιοχών, παρά τα θετικά βήματα που έχουν γίνει μέχρι σήμερα.

Η εμπειρία έχει αποδείξει ότι είναι αδύνατον να λειτουργήσουν οι Προστατευόμενες Περιοχές και να υλοποιήσουν τους σκοπούς κήρυξης τους, με τον κατακερματισμό των αρμοδιοτήτων που διέπει σήμερα τη λειτουργία τους.

Είναι τουλάχιστον αστείο να θεωρούμε ότι η αποτελεσματική διαχείριση μιας Προστατευόμενης Περιοχής μπορεί να υλοποιηθεί από το πλήθος των

κεντρικών και περιφερειακών υπηρεσιών που σήμερα εμπλέκονται στη λειτουργία τους.

Είναι ουτοπία να εξετάζουμε την πιθανότητα ο ρόλος των Φορέων Διαχείρισης να περιορίζεται μόνο στην παροχή μη δεσμευτικών γνωμοδοτήσεων, στην έκδοση αδειών ξενάγησης, στη χορήγηση αδειών επιστημονικής έρευνας και τη δημιουργία και λειτουργία υποδομών ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού.

Η αποτελεσματική λειτουργία των Προστατευόμενων Περιοχών δεν είναι δυνατόν να επιτευχθεί, αν στους Φορείς δεν δοθεί όχι μόνο η αποκλειστική αρμοδιότητα συντονισμού και υλοποίησης όλων όσων αναφέρονται ως αποκλειστικές ή δυνητικές αρμοδιότητες στο υπάρχον θεσμικό πλαίσιο αλλά και άλλες βασικές αρμοδιότητες, όπως της φύλαξης, που σήμερα είναι ένα μεγάλο αγκάθι στην επίτευξη των στόχων τους.

Πιστεύουμε λοιπόν, ότι θα πρέπει άμεσα να δημιουργηθεί επιτέλους Υπουργείο Περιβάλλοντος και να ξεκινήσει η απαραίτητη εφαρμογή/ αναμόρφωση/ συμπλήρωση του θεσμικού πλαισίου που διέπει τη λειτουργία των Φορέων Διαχείρισης έτσι ώστε να αντιμετωπιστούν θέματα όπως:

I. Έλλειψη ουσιαστικών και καθορισμένων αρμοδιοτήτων στους Φορείς και ο κατακερματισμός αρμοδιοτήτων σε πολλές υπηρεσίες.

II. Αναμόρφωση θεσμικού πλαισίου εποπτείας και φύλαξης των Προστατευόμενων Περιοχών.

III. Δημιουργία/ αναβάθμιση κεντρικών και περιφερειακών υπηρεσιών στελεχωμένων με ικανό αριθμό έμπειρου και ειδικευμένου προσωπικού σε θέματα διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών, έτσι ώστε να αντιμετωπίζονται οριζόντια τα κοινά προβλήματα των Φορέων αλλά και να παρέχονται συμβουλές και οδηγίες σε θέματα που απασχολούν τους Φορείς (π.χ. νομικά, οικονομικά, προκηρύξεις χρηματοδοτικών προγραμμάτων, συγκέντρωση και διάχυση πληροφορίας, διαμόρφωση κοινών πρωτοκόλλων monitoring, προδιαγραφών διαχειριστικών σχεδίων κ.λπ.).

IV. Εφαρμογή και εξειδίκευση της υπάρχουσας νομοθεσίας σχετικά με αντισταθμιστικά μέτρα και αποζημιώσεις της τοπικής κοινωνίας, όταν θίγονται οι περιουσίες και τα εισοδήματά τους από την εφαρμογή των διαχειριστικών μέτρων.

V. Επίσπευση των διαδικασιών έκδοσης των απαραίτητων νομοθετημάτων (Π.Δ. χαρακτηρισμού τους, ορισμός Δ.Σ. Φορέων Διαχείρισης κ.λπ.) στις Προστατευόμενες Περιοχές, όπου δεν έχουν εκδοθεί ακόμα, έτσι ώστε να μπορούν να υλοποιήσουν αποτελεσματικά το έργο και τους στόχους τους. Ανανέωση Μελών Δ.Σ. Φορέων Διαχείρισης που η θητεία τους έχει λήξει από τις αρχές του 2009.

VI. Εφαρμογή των Κανονισμών Λειτουργίας των Φορέων Διαχείρισης (π.χ. Προσωπικού και Υπηρεσιών) έτσι ώστε να υπάρχουν καθορισμένες αρμοδιότητες και αποτελεσματική οργανωτική και διοικητική δομή στον τρόπο λειτουργίας των Φορέων.

4. Στελέχωση Φορέων με Ειδικό Επιστημονικό Προσωπικό

Θα πρέπει να δοθεί η δυνατότητα στελέχωσης των Φορέων με Ειδικό Επιστημονικό Προσωπικό σύμφωνα με τα σχετικά άρθρα του νόμου περί

προσλήψεων στο δημόσιο και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα (ΑΣΕΠ), έτσι ώστε να διασφαλιστεί η δυνατότητα στελέχωσης των Φορέων από έμπειρο και ειδικευμένο προσωπικό και όχι μόνο από εποχικό προσωπικό όπως γίνεται σήμερα με το άρθρο 21 του Ν. 2190/1994.

5. Συνεργασία με άλλες υπηρεσίες στη φύλαξη

Θα πρέπει να εξετασθεί και να επιλυθεί το πρόβλημα συνεργασίας και συντονισμού των ΦΔ με τις αρμόδιες υπηρεσίες για την αποτελεσματική εποπτεία και φύλαξη των ΠΠ έως ότου γίνουν οι απαραίτητες αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο.

6. Εθνικό Σύστημα Παρακολούθησης

Είναι αναγκαία η άμεση διαμόρφωση κοινών πρωτοκόλλων επιστημονικής παρακολούθησης (monitoring) των περιβαλλοντικών παραμέτρων των Προστατευόμενων Περιοχών και της εφαρμογής των Διαχειριστικών Σχεδίων.

7. Προδιαγραφές Σχεδίων Διαχείρισης

Κρίνεται απαραίτητη η διαμόρφωση προδιαγραφών εκπόνησης ουσιαστικών Σχεδίων Διαχείρισης καθώς και πρωτοκόλλων παρακολούθησης της εφαρμογής τους.

8. Προγράμματα Κατάρτισης και Επιμόρφωσης

Είναι αναγκαία η εφαρμογή προγραμμάτων κατάρτισης, επιμόρφωσης των στελεχών των Φορέων σε θέματα λειτουργίας και διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών, όπως, επιστημονική παρακολούθηση (monitoring) περιβαλλοντικών παραμέτρων και διαχειριστικών μέτρων, φύλαξη, αυτοχρηματοδότηση, ευρωπαϊκά και εθνικά προγράμματα χρηματοδότησης, προδιαγραφές διαχειριστικών σχεδίων, αδειοδοτήσεις, εναλλακτικός τουρισμός κ.λπ.